# NOORD-BRABANDER.

*Dicere verum*
*Quid vetat?* HORATIUS.

**NOMMER 63** **'S BOSCH.** **DONDERDAG, 26 MEI 1831.**


## Belgie.

BRUSSEL, 21 *Mei.*

In de zitting van het congres van gisteren hebben eenige honderde rekwestranten den prins van Saksen-Coburg tot Koning van Belgie verzocht. — De heer *Pierson* zal dingsdag der vergadering een voorstel doen, strekkende om te besluiten, dat onze voorwaarden van vrede en aanneming eens Konings naauwkeurig bepaald zullen moeten zijn en langs publieke en particuliere wegen ter kennis der gouvernementen en der volken gebragt zullen worden, of wel, dat de oorlog tegen Holland zal worden begonnen. — De minister van financien ontwikkelt de motieven van het ontwerp van budjet voor zijn departement, hetwelk hij tevens overlegt. — De minister van binnenlandsche zaken legt het door hem beloofde ontwerp wegens de nationale belooningen over. — De minister van justitie dient een ontwerp van wet in wegens de individuele vrijheid en een ander voor de organisatie der hoven van assises. — Na eenige discussien over het al of niet drukken dezer stukken, ten gevolge waarvan tot het drukken besloten werd, scheidde de vergadering.

## Nederlanden.

WIJ WILLEM, enz.

Gezien het rapport van onzen minister van justitie van den 9 dezer, n°. 1;

Gelet op het daarbij overgelegde verslag van den gouverneur der provincie Gelderland, mitsgaders op de mede daarbij gevoegde rapporten en voorstellen van onzen prokureur generaal bij het hoog geregtshof in 's Gravenhage, alle betrekkelijk de gehoudene handelwijze van mr. *Emanuel Frans Joseph van den Gheyn*, in zijne hoedanigheid van regter ter instructie bij de regtbank van eersten aanleg in het arrondissement Nijmegen;

En in aanmerking nemende, dat evengemelde mr. *Emanuel Frans Joseph van den Gheyn* zich heeft durven veroorloven om, *op eigen gezag*, vast te stellen, ter afkondiging aan *administrative autoriteiten* te verzenden, en in onderscheidene nieuwsbladen te doen plaatsen, eene door hem aldus genoemde *bekendmaking* gedagteekend den 30 april 1831, waarbij hij na eene openbaarmaking van de, naar zijne meening, onvoldoende uitkomsten van het door hem in zijne voormelde betrekking van regter ter instructie aangevangen, doch nog nietaf geloopen regterlijk onderzoek in zake van wederspannigheid aan de wettelijke oproeping van den eersten ban der schutterijen, in een gedeelte der provincie Gelderland, eene premie uitlooft van *f* 1000 aan dengenen, die overtuigend zoude bewijzen, dat er in de daad eene algemeene zamenspanning of zoogenaamd komplot zoude hebben bestaan, om zich gewapenderhand tegen de wet te verzetten;

Overwegende, dat de regter ter instructie voornoemd, mr. *E. F. J. van den Gheyn*, hierdoor niet alleen zijn gezag verre is te buiten gegaan, maar dat ook zijne uitgevaardigde bekendmaking, zinsneden, bewoordingen en aanduidingen bevat, waardoor hij de geheimen der justitie eigendunkelijk aan het publiek heeft openbaar gemaakt, en de vermoedelijke schuldigen niet weinig heeft gerust gesteld voor de gevaren die zij konden loopen, terwijl bovendien dezelve bekendmaking uit haren aard geschikt is, om onrust en gisting onder de ingezetenen van hetzelfde gedeelte der provincie Gelderland te verwekken;

Gelet op art. 2 van ons besluit van den 1 december 1813, (Staatsblad n°. 13), en art. 55 van het wetboek van strafvordering.

Den raad van state gehoord (advies van den 13 mei 1831, n°. 8).

Gezien de nadere rapporten van onzen minister van justitie, van den 15 en 18 dezer, n°. 1,

Hebben goedgevonden en verstaan.

1°. Mr. *Emanuel Frans Joseph van den Gheyn*, uit zijnen post van regter ter instructie bij de regtbank van eersten aanleg te Nijmegen te ontslaan, en denzelven voorts in zijne functien van regter in die regtbank mitsgaders in het genot van de daartoe staande wedde, te schorsen, tot dat daaromtrent nader door ons zal zijn beschikt;

2°. Onzen minister van justitie te gelasten, zorg te dragen, dat door de regtbank van Nijmegen voorloopig voorzien worde in de waarneming van het ambt van regter ter instructie, tot dat hetzelve door ons zal zijn vervuld;

3°. Gemelden onzen minister te gelasten, om onzen prokureur generaal aan te schrijven tot het nemen der vereischte en meest krachtdadige maatregelen, ten einde, des noodig geoordeeld wordende, overeenkomstig de bepalingen der wet van den 1 december 1830 (Staatsblad n°. 86), of wel overeenkomstig het voorschrift van art. 235 en volgende van het wetboek van strafvordering, het geregtelijk onderzoek naar de onwilligheid en tegenstreving onder de bewoners van het platte land, welke in het begin van dit jaar in het land tusschen Maas en Waal, bij gelegenheid der oproeping van den 1 ban der schutterijen, hebben plaats gehad, mitsgaders naar de daaruit ontstane ernstige bewegingen en derzelver oorzaken en bewerkers, zonder verwijl, op nieuw te doen aanvangen, voortzetten en voleindigen.

Onze minister van justitie is belast met de uitvoering dezes, waarvan een afschrift zal worden gezonden aan onzen minister van finantien, aan de algemeene rekenkamer, en aan den raad van state; zullende de inhoud door de zorg van onzen minister van justitie in de *Staats-Courant* worden geplaatst.

's Gravenhage, den 19 mei 1831.

(*geteekend*) WILLEM.

Van wege den Koning,

(*geteekend*) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

'S HERTOGENBOSCH, 25 *Mei.*

(*Vervolg van ons vorig nommer.*)

II.

Hoofdkwartier Kasteel van Antwerpen, 18 mei 1831.

In overeenkomst met de bevelen van den luitenant-generaal baron *Chassé*, heb ik de eer, mijnheer de majoor, u mededeeling te doen van eenen gisteren door denzelven ontvangen brief van mijnheer den generaal *Belliard* en van mijnheer *Charles White*. Ten gevolge daarvan, en om aan den wensch van de heeren commissarissen der groote Mogendheden te beantwoorden, alsmede in overeenkomst met dien van den generaal *Chassé*, om alles te vermijden, wat den oorlog op nieuw zoude kunnen doen ontbranden, heeft de generaal gisteren de bezetting, die hij in den bril St. Laurens gelegd had, doen terugtrekken, en daarin niet meer dan eene politie-wacht gelaten; hebbende hij tevens het aanleggen van werken van verdediging, waarmede men bezig was, doen staken. Deze schorsing, die een gevolg is geweest van den brief, waarvan ik u een afschrift toezende, moest door eene gelijke schorsing gevolgd worden van de toebereidselen tot aanval, welke de troepen, die onder het opper bevel van den generaal baron *de Failly* staan, bij de toegangen tot de buitenfronten van het kasteel maken.

Terwijl ik u uitnoodig, om het hierbijgaand afschrift ter kennis van mijnheer den generaal baron *de Failly* te brengen, en terwijl ik hem doe opmerken, hoezeer de generaal baron *Chassé* aan de uitnoodiging van de heeren *Belliard* en *White* voldaan heeft, ben ik gelast, u te vragen, waarom men met de werken, die door uwe benden worden aangelegd, voortgaat, daar toch de schorsing, waarin de generaal *Chassé* heeft toegestemd, natuurlijk wederkeerig moet zijn. Een en ander noopt den generaal *Chassé*, om den heergeneraal *de Failly* te vergen, dat hij hem zonder onophoudt doe weten, of hij al dan niet aan den wensch van de commissarissen der groote Mogendheden, om den vrede te handhaven, toegeeft.

De luitenant-kolonel, bevelhebber van het hoofdkwartier,

RUPERTUS.

*Aan mynheer den ridder* de l'Eau, *hoofd van den algemeenen staf der tweede militaire divisie, te Antwerpen.*

III.

Hoofdkwartier te Antwerpen, 18 mei 1831.

Mijnheer de luitenant-kolonel!

In antwoord op uwen brief van heden, gelast mijn generaal mij u te verzoeken, aan den heer luitenant-generaal *Chassé* te zeggen, dat, aangezien de inhoud van uwen brief hem van dien aard is voorgekomen, dat hij daarop geen stellig antwoord vermeent te kunnen geven, hij den raad van verdediging bijeengeroepen en gehoord heeft, die eenstemmig van oordeel is geweest, om den voorslag van den heer generaal *Chassé* aan zoodanige beslissing van mijnheer den Regent te onderwerpen, als u dadelijk bij de terugkomst van den door hem afgezonden renbode zal worden medegedeeld.

Ontvang, mijnheer de luitenant-kolonel, de verzekering enz.

De majoor, hoofd van den algemeenen staf der 2e militaire afdeeling.

*De ridder* DE L'EAU.

*Aan mynheer den luitenant kolonel* Rupertus, *bevelhebber van het hoofdkwartier, op het kasteel te Antwerpen.*

IV.

Kasteel van Antwerpen, 19 mei 1831.

Mijnheer de majoor!

Ik ben van wege den heer generaal baron *Chassé* gelast u te zeggen, dat hij, — na alles, wat in zijne magt stond gedaan te

hebben, om het hervatten der vijandelijkheden voor te komen — na zich de tusschenkomst van de zaakgelastigden der groote Mogendheden te hebben laten welgevallen — na den heer generaal *de Failly* te hebben doen afvragen, of hij voornemens was tot instandhouding des vredes bij te dragen, dan wel de vijandelijkheden te beginnen — ziende, dat men voortging met het aanleggen van loopgraven, tegen het kasteel gerigt; dat, in plaats van even als hij, toe te geven aan de uitnoodiging van den generaal *Belliard* en den heer *White* om, ter instandhouding van den vrede mede te werken, men van zijnen eerbied voor de bestaande overeenkomst en den wapenstilstand misbruik maakt, en, zelfs, dat men, door het voortzetten der tegen het kasteel gerigte werken van aanval, zich het uitstel van het door hem op gisteren gevraagde stellige antwoord (op grond van het afzenden van zijnen brief aan mijnheer den regent te Brussel) ten nutte maakte, om de tegen hem gerigte werken nog te verbeteren en uit te breiden; — u verwittigt, dat, indien men, *zes uren na het overhandigen van dezen brief*, nog ontwaart, dat er aan de gezegde werken gearbeid wordt, het geschut van het kasteel uwe werken beschieten zal.

De luitenant-generaal baron *Chassé* gelast mij te gelijkertijd u uit te noodigen den generaal baron *de Failly* onder het oog te brengen, dat de verwoesting en vernieling der stad Antwerpen en van het omliggende land, ontelbare onheilen, en de hervatting der vijandelijkheden met al derzelver gevolgen geheel en al voor zijne verantwoording komen, ten gevolge van den door hem op het kasteel gerigten aanval en de in den avond van zondag den 15 dezer aangevangene en sedert door werken van aanval voortgezette vijandelijkheden, in weerwil van de overeenkomsten, de tusschenkomst van de zaakgelastigden der Mogendheden en al de offers, welke de generaal baron *Chassé* tot nu toegebragt heeft, met het doel om de ongelukken, welke daaruit zouden ontstaan, voor te komen.

De generaal baron *Chassé* begrijpt niet, waarom uwe werken niet, ten minste tot aan den ontvangst van het antwoord, hetwelk, zoo als gij mij gemeld hebt, uit Brussel verwacht wordt, zijn geschorst; en hij gelast mij, u evenzeer te verwittigen, dat, indien men van het uitstel van zes uren, tot het staken uwer werken toegestaan, mogt gebruik maken, om dezelve van geschut te voorzien of op welke wijze ook te versterken, of indien wij gedurende dien tijd op dezelve eenige buiten gewone beweging mogten ontdekken, dezelve onmiddellijk zullen worden aangetast.

Ontvang, mijnheer de majoor, enz.

De luitenant-kolonel, bevelhebber van het hoofdkwartier, RUPERTUS.

*Aan den heer majoor ridder* de l'Eau, *hoofd van den algemeenen staf der 2e. militaire afdeeling, te Antwerpen.*

Uit nadere berigten, bij de regering van den luitenant-generaal *Chassé* ontvangen, blijkt, dat de brief, hierboven onder IV medegedeeld, den 19 mei, des middags ten twaalf ure, aan de vijandelijke voorposten is overhandigd, zoodat de, daarbij door den generaal gestelde, termijn, na het einde van welken hij het geschut van het kasteel zoude hebben doen werken; indien de Belgen dan nog hadden voortgegaan met aan hunne verschansingen te arbeiden, ten zes ure nadenmiddag verstreken was. Daar de generaal reden genoeg had, om te vermoeden, dat de militaire gezagvoerders te Antwerpen de door hem gedane laatste waarschuwing zoo veel mogelijk geheim zouden houden, zond hij, door tusschenkomst van den heer *Ellerman*, consul-generaal van het koningrijk Hanover te Antwerpen, een afschrift daarvan aan den burgemeester dier stad, te gelijk met den volgenden brief:

Kasteel van Antwerpen, den 19 Mei 1831.

Mijnheer de burgemeester!

Ik heb de eer eenen brief ter uwer kennis te brengen, dien ik mij in de noodzakelijkheid gezien heb, aan mijnheer den generaal baron de *Failly* te schrijven, en die heden ten twaalf ure aan de voorposten bij het afgebrande tuighuis is overhandigd geworden. Gij zult het uitstel van mijne zijde, in dit geval, op prijs weten te stellen; daar ik gedurig herhaalde uittartingen verdragen, en thans zelfs sedert zondag den 15 gedurd heb, dat de belgische troepen werken van aanval tegen het kasteel opwierpen. Ik heb mij daarentegen bestendig aan de bepalingen der bestaande overeenkomsten gehouden, en ga niet, dan wanneer het tot het uiterste komt, tot strenge maatregelen over.

Ontvang, enz. De luitenant generaal, opperbevelhebber van het kasteel van Antwerpen, baron CHASSÉ.

*Aan mynheer den burgemeester en schepenen der stad Antwerpen.*

Alle deze door den luitenant-generaal *Chassé* genomen maatregelen hadden ten gevolge, dat ten half vijf ure nadenmiddag, en dus nog anderhalf uur voor het verstrijken van den gestelden termijn, uit Antwerpen den volgenden brief aan den luitenant kolonel *Rupertus* gerigt werd.

Hoofdkwartier te Antwerpen, 19 mei 1831.

Mijnheer de luitenant-kolonel!

Mijn generaal, die op het oogenblik ten zijnent terugkeert, gelast mij, u te verzoeken, om ter kennis van mijnheer den luitenant-generaal baron *Chassé* te brengen, dat hij zoo even eenen eigenhandigen brief van mijnheer den Regent ontvangen heeft, die, dezen ochtend ten half acht ure is afgezonden, en waarbij hij gemagtigd wordt, om den arbeid te schorsen aan de werken, die men, tot billijke wedervergelding voor het ter sluiks bezetten van den bril St. Laurens door uwe krijgsbenden, begonnen had op te werpen. Dien ten gevolge zult gij uwen generaal wel willen verwittigen, dat er bevelen gegeven zijn, om alle werken voor het front der citadel te staken.

Gelief voorts den heer generaal *Chassé* te verzekeren, dat, zoo het gebeuren mogt, dat gij in dien omtrek eenige beweging bemerktet, of ook, zoo eenig soldaat zich veroorloofde geweerschoten te doen, die daden van ongehoorzaamheid met de wenschen van mijnen generaal strijdig zouden zijn. Die generaal verzoekt dan ook uwen opperbevelhebber, dat hij dergelijke handelingen niet als eenen aanval, waartoe verlof gegeven is, beschouwe, en het zoude mijnen generaal zelfs ten uiterste aangenaam zijn, dat hij daarvan verwittigd werd, ten einde zulke handelingen tegen te gaan.

De generaal baron *de Failly* hoopt, dat mijnheer de luitenant-generaal *Chassé* insgelijks zijne arbeiders naar binnen zal doen komen. Men heeft hen nog dezen ochtend op de citadel aan het verhoogen der borstweringen en het maken van schietgaten zien arbeiden, en dit gezigt kan ontevredenheid onder onze krijgsbenden opwekken, ja zelfs eene gisting onder dezelve doen ontstaan, die het moeijelijk, zoo niet onmogelijk, zijn te onderdrukken.

Ontvang, enz.

De majoor, hoofd van den algemeenen staf der tweede militaire divisie,

Bij zijne afwezendheid,

De kapitein bij den algemeenen staf,

DUMORTIR.

*Aan mynheer de luitenant-kolonel* Rupertus, *bevelhebber van het hoofdkwartier, op het kasteel van Antwerpen.*

Bij het overzenden dezer stukken aan onze regering berigtte de luitenant-generaal *Chassé* tevens, dat de werkzaamheden van de zijde des vijands gestaakt waren geworden.

— De luitenant-generaal baron *Chassé* heeft uitgevaardigd de navolgende

## DAGORDER

Citadel Antwerpen, 20 mei 1831.

Voor Zijner Majesteits zeemagt op de Oosterschelde, het garnisoen van alle wapenen op het citadel van Antwerpen, het Vlaamsche Hoofd en andere forten.

*Krygsbroeders!*

Het was mij ten hoogste aangenaam, ulieden bij mijne dagorders van den 2 en 3 november des vorigen jaars, mijne bijzondere tevredenheid te kunnen betuigen, over uwen moed en trouw door u aan den dag gelegd.

Ik heb uw gedrag, gedurende den geheelen winter, gadegeslagen en bij allen eenen zoodanigen geest ontdekt, welke eenen braven militair kenschetst.

In het gevecht van den 15 dezer, hoewel gering in zich zelven, heb ik bij ulieden dat *brandend verlangen* bespeurd, om den vijand van nabij te zien, hetwelk mij voorloopig (indien de wapenstilstand wordt verbroken) van de overwinning verzekert.

Ook in al uwe werkzaamheden hebt gij, *byzonder* deze laatste dagen, den uitersten goeden wil aan den dag gelegd en mijn volkomen vertrouwen verworven.

Vaart dus voort, mijne krijgsbroeders! laten *moed, trouw* en *gehoorzaamheid* immer uwe geleiders zijn; Oud-Nederland heeft het oog op u gevestigd; en ik durf u verzekeren, dat, wanneer bij eenen vijandelijken aanval, elk uwer zijnen pligt betracht, een *onsterfelyke roem* uw deel zal zijn, welke zekerlijk, na afloop der zaken, door KONING en VADERLAND, op eene luisterrijke wijze bevestigd zal worden.

De fuselier *Hendrik van Leuven*, van de 10de afdeeling infanterie, heeft zich, voorleden zondag, met het afrukken en verscheuren van een vaandel, hetwelk door den vijand geplant was, bijzonder onderscheiden, en ik betuig aan denzelven mijne volkomene tevredenheid.

De luitenant-generaal, kommanderende de citadel en Zr Ms zeemagt op de Schelde voor Antwerpen. Baron CHASSÉ.

— Op den 19 dezer is aan de in de provincie Antwerpen gestationeerde troepen uitgevaardigd de volgende

## DAGORDER.

*Soldaten!*

Een onvoorziene aanval der voorposten van de citadel had dwang-maatregelen noodzakelijk gemaakt.

Thans, nu de kommandant der citadel zich verbindt, om de werken aan de Lunette St. Laurent te doen staken, en aldaar slechts eene eenvoudige politie-wacht te laten, moeten wij ook van onzen kant onze aangegane verbindtenissen eerbiedigen.

Ik zal niet dulden, gij kunt mij gerust gelooven, dat onze vijanden in het geringst onze nationale eer krenken; ik weet hoezeer ik op uwen moed, om die te doen eerbiedigen, rekenen kan. Maar ook deze eer gebiedt, dat wij den' oorlog eerlijk voeren, en dat wij de overeenkomsten naleven tot de regelmatige hervatting der vijandelijkheden toe. Uit naam dan van dat gevoel, hetwelk u evenzeer als mij bezielt, noodig ik, ja des noods gelast ik u, de gestrengste krijgstucht in acht te nemen en de bevelen van uwe met mijn vertrouwen bekleede chefs striktelijk te gehoorzamen.

De regent

(*Get.*) SURLET DE CHOKIER.

(Gecontrasigneerd) *de minister van financien*,

DE BROUCKERE.

---

*Aanspraak van den heer* DE GERLACHE, *by de opening van het congres te Brussel, op den* 18 *mei.*

« Mijne heeren!

Voor de derde maal geroepen zijnde tot de eer, om deze doorluchtige vergadering te presideren, ondervond ik op nieuw de behoefte, om de welwillendheid mijner waardige en uitmuntende ambtgenooten in te roepen. Slechts aan vooringenomenheid en aan eene soort van achting voor uwe eigen daden mag ik uwe volharding bij uwe eerste keuze toeschrijven, terwijl er zich in den loop der vorige zitting zoo veel vaderlandsliefde en bekwaamheid ontwikkeld heeft. Het gewigtige der omstandigheden vermeerdert, ik beken het, nog mijne vreesachtigheid; ik bemin mijn land te zeer, dan dat ik niet met deszelfs toekomst bewogen zou zijn. Gij hebt begonnen met hetzelve de liberaalste constitutie te geven, die er ooit bestaan heeft; gij waart bedacht, om dit groote werk te volvoeren door instellingen, welke de weldaden er van moeten verzekeren, toen de noodzakelijkheid, om het lot van den staat spoedig, door de keuze van een opperhoofd, te vestigen, plotseling alle gemoederen vervuld en bezig gehouden heeft. Indien wij zoo gelukkig zijn, mijne heeren, van ons spoedig en definitievelijk te constitueren, dan zal niemand onzer zich de opofferingen, die hij voor zijn land gedaan heeft, beklagen; en, indien er volharding en nieuwe opofferingen noodig zijn, om niet eensklaps de vrucht eener lange verwachting te verliezen, dan zult gij uwe vertegenwoordigden dit nieuw bewijs van wijsheid en moed insgelijks geven. Doch, indien alle hoop, bij welke men ons tot dit oogenblik gehouden heeft, vervliegt, dan zult gij, met kalmte en standvastigheid, zoodanige partij kiezen, als uwe waardigheid, de eer en het belang der natie betaamt. Ieder uwer zal bewijzen, dat hij bereid is, om zich voor het vaderland op te offeren, maar ook dat hij het vaderland niet aan opinien veel minder aan hartstogten wil opgeofferd hebben. Dáár alleen is pligt; dáár ook ligt de roem en de ware volksliefde, welke niemand geven of ontnemen kan. Maar vergeet, ik smeek het u, hetgeen gij reeds voor het land gedaan hebt, niet! Hetzelve heeft van u een charter bekomen, dat geene logen maar eene wezenlijkheid is. Ja, wij willen vrij zijn, maar geenszins op de wijze onzer naburen, bij welke noch vrijheid, noch verdraagzaamheid, noch zelfs regtvaardigheid bestaat, dan voor de partij, die de regering aankleeft. Ik besluit daaruit, dat Belgie geen gedeelte van een ander land kan worden, zonder zich zelve ijsselijk te vermoorden. Maar, mijne heeren, het is, om het doel te bereiken, niet genoeg, reeds vrij te zijn; ook de wet moet geëerbiedigd worden en de regering krachtig wezen. Gij zult derhalve dat gouvernement, hetwelk u zijn aanzijn verschuldigd is, en geen goed kan doen, indien zijn gezag niet geëerbiedigd wordt; met al uw vermogen bijstaan. Eendragt heeft ons gemaakt wat wij zijn; tweedragt alleen kan ons doen ten onder gaan; al wie tracht tweedragt onder ons te verwekken is, ik verzeker het u, mijne heeren, geen Belg! Gij zult deze weinige woorden vergeven, hoop ik, aan een' man, die met de oppermagt niets gemeens heeft en het regt, om dezelve te gispen als het eerste onzer voorregten beschouwt, maar die tevens van oordeel is, dat de hevigheid dezer gisping met de kracht van hem, dien men aanvalt, in evenredigheid wezen moet. Alle zuivere en edele gemoederen zullen mij begrijpen. De natie en geheel Europa hebben het oog op ons gevestigd, wij hebben ons van veel onlangs uitgespogen laster, zoo van binnen als van buiten, te wreken. Gij zult met daden, meer nog dan met woorden, antwoorden, mijne waarde ambtgenooten. Wij hebben meer dan ooit noodig, elkander te verstaan, zoo wel onder ons, als met het gouvernement en met de natie.»

---

*STAAT van den Godsdienst in het bisdom van* Cincinnati *of* Ohio, *in de* Vereenigde Staten.

Een bloeijend bisdom, opgerigt in een land, hetwelk voor 40 jaren nog maar eene woestijn was; aangelegde steden, gebouwde kerken, ijverige missionarissen, die onophoudelijk nieuwe aanwinsten voor den godsdienst doen; protestanten en wilden, die ijverige katholijken geworden zijn; een godvruchtig bisschop, die nuttige gestichten daarstelt; een seminarie, een collegie, scholen, communiteiten, welke zich op zijne stem verheffen en aan de Kerk nieuwe vorderingen beloven; dit een en ander is een voor den opmerkzamen en vooral voor den christen, belangrijk tooneel. Deze resultaten zijn nog meer te bewonderen, wanneer men dezelve vergelijkt met de verliezen, welke de godsdienst elders ondergaat. Wij meenen dus, dat de bijzonderheden, waarin wij zullen treden, onzen lezers niet onaangenaam zullen zijn: zij loopen over een in Europa zeer weinig bekend land. Men zal niet, zonder getroffen te worden, uit het midden der bosschen en woestijnen, als ware het door tooverij, kerken zien te voorschijn komen. Wij ontleenen deze aanteekeningen voornamelijk uit verschillende brieven, welke in de *Jaarboeken der voortplanting van het Geloof* zijn medegedeeld.

De staat van Ohio, hoofdstad Columbus, ontleent haren naam van eene groote en schoone rivier in de Vereenigde Staten van Amerika, welke te Pittsburg gevormd wordt door de rivieren van Monongahela en Alléghany, en welke zich, na eenen loop van 390 mijlen, in de Mississippi uitstort. De grond van Ohio heeft eene oppervlakte van 45,666 vierkante mijlen; de bevolking, welke, in het jaar 1810 nog maar 231,000 inwoners bedroeg, mag thans op 6 à 700,000 geschat worden. Deze staat, die besproeid wordt door de Scioto, de Ohio, de Illinore en vele andere rivieren, heeft overvloed van granen, vruchten, katoen, indigo, tabak, timmerhout, wildbraad, visch enz. De bewoners van de oevers der Ohio leggen zich uitsluitend toe op het verbouwen van het turksche koorn. Dit bisdom is, ofschoon nog kortelings opgerigt, een der bloeijendste van de Vereenigde Staten. De bekeeringen der protestanten zijn aldaar, vooral in deze laatste tijden, op eene aanmerkelijke wijze vermenigvuldigd. Bijna overal dragen de protestanten zoo wel als de catholijken bij tot de onkosten der gestichten, welke de bisschop onderneemt; het is zelfs in vier kleine steden, Urbana, Hamilton, Tiffin en Clinton gebeurd, dat de protestanten gedeelten grond aan den prelaat gegeven hebben, onder voorwaarde van daar kerken te doen bouwen en hun priesters te zenden. Eindelijk merkt men onder de inwoners van Ohio over het algemeen eene zeer gunstige overhelling naar den katholijken godsdienst op. Dáár, even als in andere streken, is het protestantismus tot zijn laatste tijdperk gekomen; het grootste gedeelte van deszelfs leden, eenen tegenzin gekregen hebbende door de onzekerheid en altoosdurende veranderingen van hun geloof, zijn tot eene volstrekte onverschilligheid omtrent alle soort van godsdienst vervallen. Dus heeft een zeer groot aantal onder hen zelfs den naam van christenen niet, dewijl zij verzuimen het sacrament des doopsels te ontvangen. Intusschen, daar de behoefte om te gelooven aan de menschelijke natuur verkleefd is, keeren zij zich naar de Kerk, die de bewaarster der apostolische leer is, naar die Kerk, welker leer nooit veranderd is.

De eerste bisschop van Ohio is de heer *Eduard Fenwick*, religieus der orde van den heiligen *Dominicus*. Deze prelaat is geboren in het Marijland, van eene achtingswaardige familie. Hij ging in het jaar 1784 in het collegie der engelsche Dominicanen, te Bornheim, in Vlaanderen, nam daar het kleed van die orde aan en werd er priester gewijd. Hij keerde in de eerste jaren der fransche omwenteling naar de Vereenigde Staten terug, en oefende de geestelijke bediening vooral in Kentuckey en Ohio uit. Hij kwam in dit laatste land in het jaar 1810, en was daar eenigen tijd alleen missionaris. Men voegde hem vervolgens eenen zijner ambtsbroeders, pater *Young*, toe. *Pius VII*, in het jaar 1821, het bisdom van Cincinnati opgerigt hebbende, benoemde voor hetzelve, op den 19 junij, pater *Fenwick*, die den 13 februarij 1822, te Sainte-Rose, in Kentuckey, gewijd werd, niet door Mgr. *Maréchal*, aartsbisschop van Baltimore, zoo als in de *Jaarboeken* gezegd wordt, maar door den heer *Flaget*, geadsisteerd door zijnen coadjutor. De prelaat had nog niet anders bij zich dan eenen missionaris, en in geheel Ohio was slechts eene houten kapel. Maar het grootste gedeelte der Dominicanen van Sainte-Rose volgde hem in zijn bisdom, en deze vermogende versterking was hem van een groot nut. De heer *Fenwick* kwam in het jaar 1824 in Europa, ging naar Rome, bezocht Frankrijk en wekte, door zijnen ijver en godsvrucht, de belangstelling op; hij verkreeg eenigen onderstand en verschafte zich eenige missionarissen. Hij heeft thans 13 priesters, behalve 6 andere, die in Michigan zijn; deze priesters zijn de paters *Raymacker*, *Mullon*, *Miles*, *Young*, *Wilson* en *Mongommery*, alle Dominicanen; de heer *Rézé*, twee jonge duitsche priesters, onlangs aangekomen, en waarvan de een, de heer *Henni*, reeds excursien in het bisdom gedaan heeft en voor de talrijke colonien van in Ohio enz. verspreide Duitschers, van grooten dienst zijn zal. Mgr. de bisschop wijdt van tijd tot tijd eenige personen. De missionarissen van Michigan zijn de heeren *Richard*, groot-vikaris; *Kelly*, *Dejean*, *Smith* en de gebroeders *Stefanus* en *Vincentius Badin*. Het bisdom van Ohio heeft, in deze laatste jaren, twee missionarissen, de heeren *Hill* en *Clicteur*, verloren. Men heeft in het bisdom zes kerken van hardof tichelsteen gebouwd en vijf van hout. Mgr. de bisschop wordt in zijne ondernemingen krachtdadiglijk geholpen door den onderstand van het genootschap ter voortplanting van het geloof en door diegenen, welke de heer *Rézé* hem bezorgd heeft uit Duitschland, werwaards hij voor twee jaren eene reis deed.

Cincinnati, de bisschoppelijke stad, was in het jaar 1789 nog maar eene woestijn. Men vestigde er toen een garnisoen van 140 man, om de volksplantingen, die uit Kentuckey verhuisden,

te beschermen. In het jaar 1795 telde men omtrent 800 inwoners; in het jaar 1805, 950; in het jaar 1810, 2320; in het jaar 1819, 10,283; in het jaar 1829, 24,148. Thans telt men er niet minder dan 30,000. Deze stad is gelegen op den 39sten graad breedte van Ohio, tegen over den mond der rivier Luking. De schatbare eigendommen werden in het jaar 1829, op ongeveer 18 millioen franken begroot. Wekelijks komen er drie en twintig couriers met brievenposten aan en vertrekken. De invoeringen van het jaar 1828 waren tot 18,000,000 franken en de uitvoer tot 1,192,000 geklommen. Op dat tijdstip waren te Cincinnati 60 scholen, 2 collegien, vele openbare bibliotheken en museums, 12 couranten of tijdschriften, van welke 2 dagelijks uitkomen; 31 tempels voor 12 of 15 secten; 12 leesgezelschappen; 1 hospitaal en 3 gasthuizen. Volgens deze bijzonderheden kan men er niet aan twijfelen, of de stad Cincinnati, die reeds zeer belangrijk is, wordt eenmaal eene der belangrijkste van de Vereenigde Staten. Dagelijks komen er fransche familien in den staat van Ohio aan, om zich aldaar te vestigen. Maar maakt de godsdienst zoo vele vorderingen in de verschillende gedeelten van dien staat, zij zijn nog gevoeliger te Cincinnati, waar men steeds 8, 10 of 12 volwassenen heeft, welke men voorbereidt om het doopsel te ontvangen, en daarenboven doopt men, van tijd tot tijd, zieken, die genoegzaam onderwezen zijn. De methodisten worden in vrij groote getallen bekeerd. De cathedrale kerk van deze stad is van eene gothische bouworde. Zij is 90 voet lang en 50 breed, en is den 17 december 1826 gewijd. De architect, die dezelve gebouwd heeft, heeft voor zijnen arbeid niets willen ontvangen, en heeft zelfs onderscheidene ornementen gegeven. In het jaar 1829 kocht Mgr. de bisschop, in de nabijheid van zijne cathedrale kerk, een stuk grond, om daarop zijn seminarie te bouwen; dit stuk grond kostte hem 4,000 piasters. Het seminarie werd op den 11 mei geopend en aan den heiligen *Franciscus Xaverius* toegewijd; Mgr. de bisschop rigtte eene vermaning aan de seminaristen, die nog maar 10 in getal waren, waarvan vier voor de godgeleerdheid en zes voor de lagere scholen. In het jaar 1830 verzamelde Mgr. *Fenwick* materialen tot het bouwen van een collegie, hetwelk 130 voet lang en 50 breed moest zijn. Dit gesticht zou in allen opzigte zeer nuttig zijn; het zou invloed hebben op het onderwijs der jeugd, zou aan het seminarie bekwame leerlingen en aan het bisdom hulpbronnen verschaffen. Dáárdoor is het, dat Mgr. *Flaget* in Kentuckey zoo gelukkige gevolgen verworven heeft. Mgr. *Fenwick* heeft vier zusters van liefde van Baltimore laten komen, welke reeds 106 kinderen in hunne school en vijf wezen in het liefdehuis hebben. Hij had Dominicanen naar Sommerset gezonden, om aldaar school te houden, en was van voornemen om er weldra ook naar Canton en Zanesville te zenden.

De goddelijke dienst geschiedt naar behooren in de cathedrale kerk; hij wordt vergezeld van een vrij goed muzijk, hetwelk een aantal nieuwsgierigen en vooral protestanten uitlokt. Deze laatsten hebben, wanneer zij in de katholijke kerken komen, zeer dikwijls nog eene andere beweegreden, namelijk, om te spotten met onze ceremonien, naar hetgeen hunne leeraars hun daarvan gezegd hebben. Maar het gebeurt wel, dat zij, dezelve ziende, door eerbied getroffen worden, en dat is dikwijls het begin van hunne bekeering. Zij hebben ook de grootste aandacht onder de preken der missionarissen. Eene beschuldiging tegen de roomsche Kerk bewezen zijnde valsch te zijn; eene catholijke waarheid betoogd; een leerstuk wederlegd, dat alles treft hen en doet hen aanmerkingen maken. Na den dienst begeven zij zich bij den missionaris, zij leggen hem hunne tegenwerpingen bloot, laten zich onderwijzen en dralen niet het waar geloof te omhelzen. Vervolgens nemen zij een of twee hunner vrienden mede, die hetzelfde doen. Er bestaat voorts nog eene andere beweegreden, welke vele protestanten aanspoort om in den schoot der Kerk terug te keeren, namelijk, de weigering der leeraars om de zieken te bezoeken, wanneer zij arm zijn.

De berigten, welke tot hiertoe gekomen zijn, stellen ons niet in staat om in zeer omstandige bijzonderheden te treden omtrent de gesteldheid der onderscheidene parochien van den staat van Ohio, waaraan, wat het geestelijke betreft, zoo als wij reeds hebben opgemerkt, het land van Michingan, welks hoofdstad is Detroit, verbonden is. Het getal der congregatien vermeerdert dagelijks: de belangrijkste zijn Kanesville, Saint Jozef, Canton, Sommerset, enz. Saint-Jozef, in het graafschap Perry, heeft een klooster en eene kerk; het is de residentie der religieuse dominikanen en de eerste kerk, die in Ohio gebouwd is. De bisschop gaat aldaar somtijds eenige dagen met zijne medebroeders doorbrengen. Canton, aan het ander eind van het bisdom, heeft eene congregatie, welke opmerkelijk is door de godsvrucht, die aldaar regeert; daar heeft pater *Nill*, missionaris, die in het jaar 1828 overleden is, met ijver zijne bediening uitgeoefend. Thans is aldaar pater *Raymaker*. Er zijn vijf kleine congregatien, te zamen bij de vijf honderd familien uitmakende, welke door twee te Canton hun verblijf houdende missionarissen worden bediend, zonder de in de bosschen verspreide alleen levende en 4, 6, 10, 15 of 20 mijlen afstand van elkander verwijderde familien, die geen gedeelte van de congregatien uitmaken, maar welke men van tijd tot tijd bezoekt, mede te rekenen.

De voornaamste inwoners van Hamilton, vijf uren van Cincinnati, waar slechts één katholijke is, hebben den bisschop schriftelijk een stuk land aangeboden en om eenen priester gevraagd; men hoopt aldaar eene kerk te bouwen en er eene congregatie te vormen. Eenige mijlen van Zanesville is eene congregatie geheel uit bekeerlingen zamengesteld, ten getalle van bijna 500; zij hebben onlangs eene kleine kerk gebouwd en de heer *Miles* is hen gaan bezoeken. De congregatien van Sommerset en Saint-Jozef vermeerderen dagelijks. De katholijken van Sommerset hebben bij hunne kerk eenen toren gevoegd en een orgel gekocht; rijken en armen, allen hebben daartoe bijgedragen. Te Saint-Jozef was slechts de helft van de kerk van steen en het overige van hout. In het jaar 1828 heeft men het gedeelte, dat van hout was, met steen opgebouwd. Er zijn in het bisdom nog andere kerken gebouwd of voltooid. Er zijn in Ohio vier fransche congregatien, eene te Canton, welke de talrijkste en ijverigste is, eene te Cincinnati, eene te Gallipolis, in het graafschap van Gallia, en eene, die onlangs is opgerigt in de bosschen, tien mijlen van Canton; deze bestaat uit 80 familien, die sedert korten tijd uit Europa aangekomen zijn: men is aldaar reeds bezig met eene kerk te bouwen.

De vruchten van het jubilé zijn in de Vereenigde Staten veel overvloediger geweest dan men verwacht had, zoo met betrekking tot de bekeering der slechte katholijken, als tot het opnemen van een groot aantal andersgezinden in den schoot der Kerk. Toen het jubilé te Lancaster werd gepredikt, kwam een protestantsch leeraar, die bij zijne secte in groote achting stond, zich aan de voeten van den bisschop werpen, en verzocht hem om in zijne gemeente te mogen worden aangenomen. Na behoorlijke onderwijzingen deed hij openlijk in de kerk de afzwering zijner dwalingen, herriep dezelve, vermaande zijne oude geloofsgenooten om zijn voorbeeld te volgen, beleed het geheele geloof der katholijke Kerk en ontving, even als al de zijnen, het doopsel. Een missionaris, die zeer korten tijd daarna door Zanesville kwam, schreef: « Ik heb eenen eersten cursus gedaan; ik heb vele parochien bezocht en op vele plaatsen gepredikt. Ik heb een groot aantal kinderen gedoopt en twee volwassenen, die nooit eenigen godsdienst beleden hadden; ik heb vele protestanten in de Kerk opgenomen; ik heb er vele anderen goed gezind gelaten en die ik bij mijn eerste bezoek, indien zij genoegzaam onderwezen zullen zijn, zal aannemen.»

## LETTERKUNDIGE AANKONDIGINGEN.



## BEKENDMAKINGEN.

100. ⁂ Al degenen, welke iets te VORDEREN hebben van, of te BETALEN aan of BOEKEN onder zich mogten hebben van Wijlen den Weledel Gestrengen Heer en Mr. *P. C. VAN BERCKEL*, in leven Vrederegter van het kanton *Gemert*, en overleden aldaar, gelieve daarvan opgave of betaling te doen, aan den Heer *J. F. AELDERS*, Notaris te *Gemert* of aan *Gt. J. VAN DE VEN* Lz., te *'s Hertogenbosch*, en wel vóór den 1 Julij 1831.




'S BOSCH, bij de *GEBROEDERS LANGENHUYSEN*, drukkers en uitgevers van den *Noord-Brabander*.